10/08/2021

Η Ακανθού στην Κυπριακή Ιστοριογραφία του 19ου αιώνα

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

Του Κωστή Κοκκινόφτα – Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

Η ανάπτυξη των ελληνικών γραμμάτων, που παρατηρήθηκε στην Κύπρο κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, συνέτεινε στην καταγραφή και διάσωση της ιστορίας και των παραδόσεων των κατοίκων πολλών κοινοτήτων του τόπου, ανάμεσά τους και της Ακανθούς, για τις οποίες μέχρι τότε ελάχιστες πληροφορίες ήταν γνωστές. Η έρευνά μας στις έντυπες εκδόσεις της περιόδου αυτής απέδωσε εννέα σχετικά κείμενα για την κωμόπολη, τα οποία, σε συνάρτηση με αναφορές σε άλλες πηγές, όπως λυτά έγγραφα και κατάστιχα, επιτρέπουν την ανασύνθεση της ιστορίας της και τη μελέτη της ζωής των ανθρώπων της. Πέντε από αυτά προέρχονται από βιβλία που εκδόθηκαν στην Αθήνα, ένα που τυπώθηκε στη

Ρουμανία, ένα στην Αλεξάνδρεια και δύο στην Κύπρο.

Ο πρώτος, από ό,τι έχουμε υπόψη μας, που αναφέρεται στην Ακανθού είναι ο πρόξενος της Ελλάδας στο νησί τη δεκαετία του 1840, Δημήτριος Μαργαρίτης, στο βιβλίο «Περί Κύπρου διατριβή», που εξέδωσε στην Αθήνα, το 1849. Ο Μαργαρίτης εντάσσει την Ακανθού στην επαρχία Λαπήθου και Καραβά, μία από τις δεκατέσσερις, που είχαν δημιουργηθεί την περίοδο αυτή, και σημειώνει ότι οι κάτοικοί της ασχολούνταν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Είναι αξιοσημείωτο, ότι μερικά χρόνια προηγουμένως, σύμφωνα με το Κατάστιχο VI του έτους 1825, που φυλάσσεται στο Αρχείο της Αρχιεπισκοπής, η Ακανθού, μαζί με το γειτονικό Φλαμούδι και άλλα χωριά, υπαγόταν στο κατηλλίκι της Μεσαορίας. Στη συνέχεια όμως, και ειδικότερα μετά το μεταρρυθμιστικό διάταγμα του Χάτι Σιέρριφ του 1839 και την αναδιάρθρωση του διοικητικού συστήματος της Κύπρου, με μείωση των φορολογούμενων επαρχιών από δεκαεπτά σε δεκατέσσερις, περιελήφθη στην επαρχία Λαπήθου και Καραβά.

Όπως είναι γνωστόν, το Κατάστιχο αυτό συντάχθηκε για την είσπραξη του κεφαλικού φόρου (jizye), ή χαράτσι όπως αποκαλείτο, που ήταν χρηματικός φόρος, τον οποίο το οθωμανικό κράτος εισέπραττε από τους άρρενες υπηκόους του ηλικίας 15 έως 70 χρόνων. Από τον φόρο αυτό εξαιρούνταν οι γυναίκες, τα παιδιά, οι υπερήλικες και οι ανίκανοι προς εργασία. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο Κατάστιχο, το 1825 διέμεναν στην κωμόπολη ογδόντα φορολογούμενοι. Υπό την προϋπόθεση, ότι στον αριθμό αυτό πρέπει να προστεθεί και το ήμισύ του, που αφορά σε παιδιά, υπερήλικες και ανίκανους προς εργασία, μπορούμε να υποθέσουμε ότι στο χωριό υπήρχαν 120 (80+40) άρρενες κάτοικοι. Στον αριθμόαυτό αντιστοιχεί ίσος περίπου γυναικείος πληθυσμός, γεγονός που δίνει συνολικό άθροισμα 240 κατοίκων. Ο αριθμός αυτός προκύπτει επίσης από τα πορίσματα της ειδικότητας της ιστορικής δημογραφίας της περιόδου της Τουρκοκρατίας, η οποία πολλαπλασιάζει, για την περίοδο αυτή, τον αριθμό των φορολογουμένων επί 3 (80Χ3=240).

Το 1855, έξι χρόνια μετά τα γραφέντα του Δημήτριου Μαργαρίτη, ο εξ Αγίου Πέτρου Κινουρίας, σχολάρχης της Ελληνικής Σχολής Λάρνακας την περίοδο 1849-1854, Αθανάσιος Σακελλάριος, εξέδωσε, επίσης στην Αθήνα, τον πρώτο τόμο του έργου του «Τα Κυπριακά», που επανέκδωσε εμπλουτισμένο και ογκωδέστερο στην ίδια πόλη, το 1890, θέτοντας έτσι τις βάσεις για την κυπρολογική έρευνα. Στο πρώτο από τα δύο κείμενά του, ο Σακελλάριος αναφέρεται αρχικά στα πολλά ερείπια, που σώζονταν στην τοποθεσία «Λιαστρικά» , τα οποία, όπως σημειώνει, εκτείνονταν μέχρι τον λόφο «Εψηλόν» , ο οποίος στην τοπική παράδοση εθεωρείτο η φυσική οχυρωμένη ακρόπολη της παρακείμενης αρχαίας πολιτείας «Ακτή

Αργείων».

Ο Αρκάδας σχολάρχης εξέφρασε στη συνέχεια τη βεβαιότητα, πως μία ανασκαφή στην περιοχή θα ανεδείκνυε το ιστορικό της παρελθόν και εκφράζει την άποψη, ότι στην τοποθεσία αυτή βρισκόταν η αρχαία πόλη Ουρανία, που αναφέρεται από τον Διόδωρο τον Σικελιώτη, τον 1ο π.Χ. αι., και τον Νόννο, τον 4^{ο} μ.Χ. Απορρίπτει δε τη σχετική εκδοχή για ταύτισή της με το χωριό Γεράνι, με το οποίο παρουσιάζει ηχητική ομοιότητα, αφού το τελευταίο απείχε αρκετή απόσταση από τα παραθαλάσσια. Ωστόσο άλλοι μεταγενέστεροι ερευνητές, όπως ο Βρετανός λόγιος Ντέιβιντ Τζωρτζ Χόγκαρθ, το 1889, και οι Κύπριοι ΙερώνυμοςΠεριστιάνης, το 1910, και Κυριάκος Χατζηιωάννου, το 1983, διαφώνησαν με την τοποθέτηση της Ουρανίας στα «Λιαστρικά» και υποστήριξαν, ότι βρισκόταν στην «Αφέντρικα» της Καρπασίας, μεταξύ Ριζοκαρπάσου και ακρωτηρίου του Αποστόλου Ανδρέα.

Διαβάστε ολόκληρο το κείμενο **εδώ**

Δημοσιεύεται στην επίσημη ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Κύπρου